

Joint EU/CoE Project
Strategic Development of Higher Education and Qualification Standards

1st Workshop on Qualification and Occupational Standards
18-19 December 2013, Sarajevo

Zadaća radnih grupa nakon prve zajedničke radionice (Working group tasks after the first common workshop)			
1. Izaberite voditelja grupe za rad do sljedeće zajedničke radionice, te datum i mjesto internog sastanka grupe (Decide the chairperson of the group for the work until the next common workshop, the date and the place of the group internal meeting)			
Grupa (Group)	Poljoprivreda i obrada hrane		
Voditelj (Chairperson)	Dr. sc. Elvis Ahmetović, vanr. prof.		
Članovi (Members)	University of Bihać	Dr.sc. Zemira Delalić, red.prof.	-
		Dr.sc. Suzana Jahić, docent	+
	University of Banja Luka	Dr. sc. Delić Duška	-
		Mr. sc. Vučić Goran	+
	University of Tuzla	Dr.sc. Elvis Ahmetović, vanr. prof.	+
		Dr.sc. Milica Vilušić, vanr. prof.	+
	University of Sarajevo	Dr. Milenko Blesić, vanr. prof.	+
		Dr. Hamid Čustović, red. prof. Prof. dr. Đikić Mirha (zamjena)	+
	University of Zenica	Dr. sc. Salih Tandır, red. prof.	-
		Dr.sc. Hajrudin Skender, docent	+
	University Džemal Bijedić	v.prof.dr.Hanadija Omanović	-
		Dr. sc. Semira Sefo, docent	-
	University of East Sarajevo	Dr. Grujica Vico, docent	-
		Milan Vukić	-
	University of Mostar	Dr. sc. Anita Ivanković	-
		Dr. sc. Adrijana Majić	-
Datum (Date)	07.02.2014.		
Mjesto (Place)	Tuzla, Hotel Tuzla		

2. Pronađite studijske programe na svojim univerzitetima/sveučilištima za odabrani profil i nivo kvalifikacije (Find study programmes at your universities for agreed profile and level of qualification)

<p>Nazivi programa i univerzitet a /sveučilišta (Titles of programmes and universities)</p>	<p>I ciklus studija – 4 god (240 ECTS). Studijski program: Prehrambena tehnologija Usmjerenja: 1.Prehrambena tehnologija 2.Kvalitet i sigurnost hrane I ciklus studija – 4 god (240 ECTS).</p> <p>Studijski program: Agronomija Usmjerenja: 1.Animalna proizvodnja 2.Biljna proizvodnja</p> <p>II ciklus – 1 god (60 ECTS). Master studijski program: Agronomija Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet</p>
	<p>I ciklus studija – 4 god (240 ECTS) Studijski program: Prehrambena tehnologija Poljoprivredni odsjek Smjer opšti Univerzitet u Bihaću, Biotehnički fakultet,</p>
	<p>I ciklus studija – 3 god (180 ECTS). Studijski program: Prehrambena tehnologija (PPF_UNSA) <u>Diplomski studij (3-godišnji studijski programi)</u> - Odsjek: Biljna proizvodnja -- St. program: Voćarstvo i vinogradarstvo -- St. program: Ratarstvo i povrtlarstvo - Odsjek: Zootehnika -- St. program: Animalna proizvodnja -- St. program: Akvakultura - Odsjek: Prehrambene tehnologije -- St. program: Prehrambene tehnologije - Odsjek: Ekonomika poljoprivrede i prehrambene industrije -- St. program: Ekonomika agrobiznisa <u>Diplomski studij (2-godišnji studijski program)</u> - Odsjek: Biljna proizvodnja: -- St. program: Ratarstvo -- St. program: Povrtlarstvo -- St. program: Voćarstvo -- St. program: Vinogradarstvo i vinarstvo -- St. program: Floristika i pejzažno oblikovanje -- St. program: Fitomedicina -- St. program: Održivo upravljanje zemljištem i ruralnim prostorom Odsjek: Zootehnika -- Studijski program: Animalna proizvodnja -- Studijski program: Hrana i ishrana životinja -- Studijski program: Akvakultura Odsjek: Prehrambene tehnologije</p>

	<p>-- St. program: Prehrambene tehnologije -- St. program: Kontrola kvaliteta hrane i pića Odsjek: Ekonomika poljoprivrede i prehrambene industrije -- St. program: Ekonomika agrobiznisa Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet</p>
	<p>I ciklus studija – 3 god (180 ECTS). Smjer: Voćarsko-vinogradarski Univerzitet “Džemal Bijedić”u Mostaru, Agromediteranski fakultet</p>
	<p>I ciklus studija – 4 god (240 ECTS) Studijski program - Biotehnološko prehrambeni Smjer, modul - Proizvodni Univerzitet u Banja Luci, Tehnološki fakultet</p>
	<p>I ciklus studija – 4 god (240 ECTS) Studijski program - Hemijsko inženjerstvo i tehnologija Smjer, modul – Prehrambeno inženjerstvo Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Tehnološki fakultet Zvornik</p>
	<p>II ciklus studija – 2 god (120 ECTS) Studijski program: Biljne nauke Usmjerenje: Zaštita biljaka Usmjerenje: Ratarstvo Usmjerenje: Voćarstvo Usmjerenje: Vinogradarstvo i vinarstvo Usmjerenje: Povrtarstvo Usmjerenje: Ukrasne biljke i hortikulturno uređenje prostora Usmjerenje: Upravljanje zemljištem i vodom Usmjerenje: Tehnologija biljnih proizvoda Studijski program: Agrarna ekonomija i ruralni razvoj Usmjerenje: Agrobiznis Ruralni razvoj I Ruralni razvoj II Studijski program: Animalna proizvodnja Usmjerenje: Bezbjednost hrane animalnog porijekla u lancu polj. proizvodnje Univerziteta u Banjaluci, Poljoprivredni fakultet</p>
<p>3. Analizirajte zapis predviđenih ishoda učenja u programima (<i>Analyse written statements of intended learning outcomes in programmes</i>)</p>	
<p>(3-A) Predviđeni ishodi učenja <u>su dobro zapisani</u> u sljedećim programima (<i>Intended learning outcomes are well written in the following programmes</i>)</p>	<p>Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Bihaću, Biotehnički fakultet</p>
	<p>Studijski program - Hemijsko inženjerstvo i tehnologija, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Tehnološki fakultet Zvornik</p>
	<p>Biljne nauke, usmjerenje zaštita biljaka i ratarstvo, Poljoprivredni fakultet, Univerziteta u</p>

	Banjaluci
(3-B) Predviđeni ishodi učenja djelomično su zapisani u sljedećim programima <i>(Intended learning outcomes are partially written in the following programmes)</i>	Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet
	Studijski program: Boitehnološko prehrambeni, Smjer, modul-Proizvodni, Univerzitet u Banja Luci, Tehnološki fakultet
	Voćarski smjer, Agromediteranski fakultet, Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru
	Biljne nauke, usmjerenje Voćarstvo, Vinogradarstvo i vinarstvo, Povrtarstvo, Ukrasne biljke i hortikulturno uređenje prostora, Poljoprivredni fakultet, Univerziteta u Banjaluci
(3-C) Predviđeni ishodi učenja nisu zapisani u sljedećim programima <i>(Intended learning outcomes are not written in the following programmes)</i>	Upravljanje zemljištem i vodom, Poljoprivredni fakultet, Univerziteta u Banjaluci
<p>Za slučaj pod 3-A, odaberite jedan od takvih programa i prepisite predviđene kompetencije na nivou programa <i>(In the case of 3-A, choose one of such programmes and write intended competences at the level of programme)</i></p>	<p>Studijski program - Hemijsko inženjerstvo i tehnologija, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Tehnološki fakultet Zvornik</p> <p>Znanje i razumevanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Svršeni student stiču osnovna znanja iz matematike, fizike i hemije koja im omogućavaju da razumju pojave koje se javljaju u oblasti hemijskog inženjerstva. ✓ Stiču fundamentalne principe hemijskog inženjerstva za modeliranje i simulaciju hemijskih reakcija i biomolekularnih procesa, procesa prenosa energije, mase i količine kretanja, kao i procesa separacije. ✓ Upoznati su sa osnovnim principima tehnika merenja i kontrole. <p>Sposobnost analize</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikuju problem u svojoj oblasti, te ih apstrahuju, formulišu i reše holistički uz pomoć fundamentalnih principa; ✓ razmatraju, analiziraju i procenjuju proizvode, procese i metode iz oblasti iz svoje oblasti na osnovu sistemskog inženjerstva; ✓ odabiraju i primenjuju odgovarajuće metode analize, modeliranja, simulacije i optimizacije. <p>Projektovanje</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ sposobnost da razviju osnovne projekte za proizvode i procese prema naznačenim zahtevima; ✓ osnovno poznavanje metoda projektovanja i sposobnost da ih primene.

Ispitivanje

- ✓ da se uhvate u koštac sa realnim problemima u oblasti hemijskog inženjerstva i da ih rešavaju koristeći naučni pristup;
- ✓ da koriste literature i internet za pribavljanje informacija u vezi sa karakteristikama opreme i metodama projektovanja, fizičkim osobinama, kinetičkim i termodinamičkim podacima;
- ✓ da iskazuju veštine efektivne komunikacije, kako u pisanju tako i u prezentaciji i da uspešno sarađuju u timu;
- ✓ da urade odgovarajuću procenu bezbednosti pre nego se započne eksperimentalni rad;
- ✓ da planiraju i izvode eksperimente i tumače rezultate pod nadzorom i vođstvom starijeg naučnika (hemijskog inženjerstva).

Praksa

- ✓ sposobnost da kombinuju teoriju i praksu kako bi analizirali i rešavali problem u oblasti inženjerstva koristeći metode zasnovane na fundamentalnim principima;
- ✓ poznavanje primenljivih tehnika i metoda i njihovih ograničenosti;
- ✓ Sposobnost da primenjuju svoja znanja iz različitih oblasti preduzimajući mere bezbednosti, uzimajući u obzir ekološke i ekonomske zahtevne kao i da proširuju svoja znanja na sopstevu odgovorno
Sposobnost da organizuju i sprovode projekte;
- ✓ sposobnost da rade sa stručnjacima iz drugih disciplina;
- ✓ sposobnost da prezentuju rezultate svog rada i u pisanom i u usmenom obliku artikulirano;
- ✓ svest o netehničkim implikacijama inženjerske prakse.

Prenosive veštine

- ✓ komuniciraju efektivno, uključujući in a engleskom jeziku, sa stručnjacima i onim koji to nisu, koristeći savremene sredstva prezentacije popotrebi;
- ✓ rade individualno kao i članovi tima u internacionalnim i /ili multidisciplinarnim timovima;
- ✓ razumeju uticaj rešenja u oblasti inženjerstva u ekološkom i društvenom

	<p>kontekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ razumeju profesionalnu i etičku odgovornost; ✓ uče samostalno i prepoznaju potrebu za doživotnim učenjem.
<p>Za slučaj pod 3-A, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa, i prepisite predviđene ishode učenja <i>(In the case of 3-A, choose one topic from the chosen programme, and write intended learning outcomes)</i></p>	<p>Studijski program - Hemijsko inženjerstvo i tehnologija, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Tehnološki fakultet Zvornik Tehnologija žita i brašna, Sticanje osnovnih teorijskih znanja o sirovinama i osnovnim principima i tehnološkim postupcima tokom skladištenja žita, tokom procesa mljevenja zrna žita i izrade proizvoda od brašna.</p>
<p>Za slučaj pod 3-B, odaberite jedan od takvih programa i prepisite predviđene kompetencije na nivou programa <i>(In the case of 3-A, choose one of such programmes and write intended competences at the level of programme)</i></p>	<p>Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet Kompetencije inženjera prehrambene tehnologije definisane su i postojećom zakonskom regulativom odnosno važećom nomenklaturom zanimanja. Studenti završetkom ovog studija stiču znanja iz inženjersva, mikrobiologije, hemije, biohemije hrane, iz segmenata konzerviranja, proizvodnje prehr. proizvoda, kontrole i upravljanja procesom proizvodnje, skladištenja sirovina i gotovih proizvoda, načela ekološke proizvodnje, ponašanja osnovnih sastojaka hrane, te njihov uticaj na zdravlje.</p>
<p>Za slučaj pod 3-B, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa, i prepisite predviđene ishode učenja <i>(In the case of 3-A, choose one topic from the chosen programme, and write intended learning outcomes)</i></p>	<p>Na kraju semestra/kursa uspješni studenti, koji su tokom čitavog nastavnog perioda kontinuirano obavljali svoje obaveze, će biti osposobljeni da: razumiju značaj koji predstavlja zaštita okolina, identificiraju izvore i prirodu zagađivača u okolišu, da diskutiraju o načinu redukcije njihove količine, polože ispit preko testova ili polože završni ispit u prvom ispitnom terminu na kraju semestra.</p>
<p>4. Analizirajte ispitne kriterije i postupke provjere stečenih kompetencija (znanja, vještina, itd.) kako su zapisani u programima <i>(Analyse assessment criteria and procedures of achieved knowledge, skills and competence as written in programmes)</i></p>	
<p>(4-A) Ispitni kriteriji i postupci <u>su dobro zapisani</u> u sljedećim programima <i>(Assessment criteria and procedures are well written in the following programmes)</i></p>	Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet
	Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Bihaću, Biotehnički fakultet
	Univerzitet u Sarajevu, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet
<p>(4-B) Ispitni kriteriji i postupci <u>djelomično su zapisani</u> u sljedećim programima <i>(Assessment criteria and procedures are partially written in the following programmes)</i></p>	Smjer: Voćarsko-vinogradarski Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru, Agromediteranski fakultet
	Studijski program - Biotehnoško prehrambeni Smjer, modul - Proizvodni

<p>following programmes)</p>																																						
<p>(4-C) Ispitni kriteriji i postupci nisu navedeni u sljedećim programima <i>(Assessment criteria and procedures are not written in the following programmes)</i></p>																																						
<p>Za slučaj pod 4-A, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa i prepisite ispitne kriterije i postupke <i>(In the case of 4-A, choose one topic from the chosen programme, and write assessment criteria and procedures)</i></p>	<p>Studijski program: Prehrambena tehnologija, Univerzitet u Tuzli, Tehnološki fakultet</p> <table border="1" data-bbox="678 495 1345 902"> <tr> <th colspan="2">Provjera znanja – kriteriji</th> </tr> <tr> <th>Kriterij</th> <th>Maksimalan broj bodova</th> </tr> <tr> <td>Urednost pohađanja nastave</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Kolokvij iz laboratorijskih vježbi (3 kolokvija)</td> <td>K1 5 K2 5 K3 5</td> </tr> <tr> <td>Seminarski rad</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Testovi tokom kursa</td> <td>T1 15 T2 15</td> </tr> <tr> <td>Završni ispit</td> <td>50 (pismeni ispit)</td> </tr> <tr> <td>U k u p n o</td> <td>100</td> </tr> </table> <table border="1" data-bbox="678 943 1353 1193"> <tr> <th>Osvojen broj bodova</th> <th>Ocjena</th> <th>(ECTS ocjena)</th> </tr> <tr> <td>< 54,00</td> <td>5</td> <td>F</td> </tr> <tr> <td>54,00– 63,00</td> <td>6</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>64,00 – 73,00</td> <td>7</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>74,00 – 83,00</td> <td>8</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>84,00 – 93,00</td> <td>9</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>94,00 – 100,00</td> <td>10</td> <td>A</td> </tr> </table>	Provjera znanja – kriteriji		Kriterij	Maksimalan broj bodova	Urednost pohađanja nastave	2	Kolokvij iz laboratorijskih vježbi (3 kolokvija)	K1 5 K2 5 K3 5	Seminarski rad	3	Testovi tokom kursa	T1 15 T2 15	Završni ispit	50 (pismeni ispit)	U k u p n o	100	Osvojen broj bodova	Ocjena	(ECTS ocjena)	< 54,00	5	F	54,00– 63,00	6	E	64,00 – 73,00	7	D	74,00 – 83,00	8	C	84,00 – 93,00	9	B	94,00 – 100,00	10	A
Provjera znanja – kriteriji																																						
Kriterij	Maksimalan broj bodova																																					
Urednost pohađanja nastave	2																																					
Kolokvij iz laboratorijskih vježbi (3 kolokvija)	K1 5 K2 5 K3 5																																					
Seminarski rad	3																																					
Testovi tokom kursa	T1 15 T2 15																																					
Završni ispit	50 (pismeni ispit)																																					
U k u p n o	100																																					
Osvojen broj bodova	Ocjena	(ECTS ocjena)																																				
< 54,00	5	F																																				
54,00– 63,00	6	E																																				
64,00 – 73,00	7	D																																				
74,00 – 83,00	8	C																																				
84,00 – 93,00	9	B																																				
94,00 – 100,00	10	A																																				
<p>Za slučaj pod 4-B, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa i prepisite ispitne kriterije i postupke <i>(In the case of 4-B, choose one topic from the chosen programme, and write assessment criteria and procedures)</i></p>	<p>Studijski program - Biotehnološko prehrambeni Smjer, modul - Proizvodni Biohemija I Uslovljenost drugim predmetima Biologija, Organska hemija 1 i Organska hemija 2 Oblici provjere znanja i ocjenjivanje> Pohađanje nastave.....5 bodova Test br 1..... 15 bodova Test br 2..... 15 bodova Laboratorijske vježbe... 20 bodova Završni ispit..... 45 bodova</p>																																					
<p>5. Analizirajući odabrane programe i predmete, diskutirajte usklađenost predviđenih ishoda učenja s ispitnim kriterijima i postupcima <i>(Analysing chosen programmes and topics, discuss the harmonisation between intended learning outcomes and assessment criteria and procedures)</i></p>																																						
<p>Analizirani studijski programi su iz oblasti prehrambene tehnologije i agronomije odnosno poljoprivrede</p> <p>Postoji razlika u trajanju I i II ciklusa studija unutar analiziranih studijskih programa</p> <p>U nekim slučajevima to je 3+2 sistem a u drugim 4+1 s tim da u oba sistema studija broj ECTS sumarno na kraju I i II ciklusa je isti (300 ECTS)</p>																																						

Ishodi učenja nisu u potpunosti definisani i zapisani u svim studijskim programima

Ispitni kriteriji su definisani i zapisani u većini studijskih programa ali se znatno razlikuju čak i unutar jednog studijskog programa

Na studijskim programima nije rađena detaljna analiza usklađenosti predviđenih ishoda učenja s ispitnim kriterijima i postupcima.

Imajući u vidu prirodu studija i postavljene ishode učenja, nedostaje više praktičnog i terenskog rada studenata koji bi na odgovarajući način trebao biti vrednovan u okviru ispitnih aktivnosti. Ograničen obim praktične i terenske nastave pravda se lošom materijalnom situacijom.

6. Navedite sve probleme koje ste imali u radu te kako ste ih prevladavali.

(Write all challenges during the work and overcome)

Nismo imali nikakvih problema u radu, diskusija je bila konstruktivna i pozitivna u kojoj smo razmijenili iskustva u vezi studijskih programa poljoprivrede i prehrambene tehnologije, kriterija ocjenjivanja, ishoda učenja, itd.